D·N
2/3 1955

# Konflikterna i Sydafrika

En upplysande principdebatt i rasfrågan ägde för några dagar sedan rum i det sydafrikanska parlamentet. Inrikesministern Verwoerd, som i stället för premiärministern Strydom förde regeringens talan, förklarade att apartheidpolitikens mål skulle förverkligas på omkring hundra år. Vid denna tid skulle vita och svarta vara fördelade på skilda territorier. De svarta skulle vara bosatta inom reservaten, som beräknades kunna hysa trettio miljoner invånare. Övriga områden borde förbehållas de vita; de infödda skulle över huvud inte få vistas där annat än då vita företag eller familjer så önskade, alltså som tillfälliga arbetare och tjänare. På gränserna till reservaten skulle gripon vita industrier möjligheter beredas för infödda att erhålla arbete. Under de närmaste årtiondena borde framtidens ordning förberedas genom att de svarta som är bosatta i vita områden anvisades att bo i särskilda samhällen, genom att överflödig svart arbetskraft sändes bort och genom att all svart äganderätt till hus och jord undanröjdes.

Denna apartheidlinje bryter mot de utopiska planer som nationalistpartiet framförde för några år sedan. Det är inte tal om att de svarta skall bilda en självständig stat eller få omfattande självstyrelse; apartheidprogrammet kommer helt enkelt att innebära att de svarta skall avskiljas, bo så långt bort som möjligt, helst i reservaten. Även denna plan är utopisk i den meningen att den inte rimligen kan realiseras. De reservat som skulle hysa trettio miljoner omfattar mindre än en sjundedel av Sydafrikas jord, och de högst tre miljoner som nu har där lever mestadels i ytterst fattigdom. Meningen är tydligen att de svarta även i framtiden skall arbeta för de vita (i företag och familjer), och det är då orimligt att tänka sig att de svarta i allmänhet skall bo i reservaten; de vita kan inte gärna flytta över sina industrier till reservatens gränser, och de svarta arbetarna kan dock inte ha hela dagarsor till sin arbetsplats. Realiteten blir en skärpning av undertryckningen och segregationen; de svarta skall bo för sig, i svarta sovstäder, för att på dagarna tjäna de vita — en modern motsvarighet till slaviskojorna på betryggande avstånd från de vita herrarnas plåts.

SJÖVÄGEN ÄR HUVUDVÄGEN TILL VÄNNERNA I ENGLAND
kontakta
SVENSKA LLOYD
för kontakt med England
Avgångar varje 10:e dag från Göteborg och London

Oppositionspartiet, United Party, intog en kritisk och mera realistisk hållning. Man förutsåg att inom femtio år den svarta befolkningen skulle uppgå till bortåt tjugu miljoner, av vilka blott hälften kunde bo i reservaten eller i de vita jordbruksområdena. De svarta som måste arbeta i vita industrisamhällen borde ges rätt att äga jord och beträdas som en permanent del av befolkningen, inte som tillfälligtshetsarbetare. Oppositionens talesmän förordade också, i anslutning till partikongressens beslut i höstas, att de infödda skulle över huvud inte få vistas där annat än då vita företag eller familjer så önskade, alltså som tillfälliga arbetare och tjänare. På gränserna till reservaten skulle gripon vita industrier möjligheter beredas för infödda att erhålla arbete. Under de närmaste årtiondena borde framtidens ordning förberedas genom att de svarta som är bosatta i vita områden anvisades att bo i särskilda samhällen, genom att överflödig svart arbetskraft sändes bort och genom att all svart äganderätt till hus och jord undanröjdes.

Denna apartheidlinje bryter mot de utopiska planer som nationalistpartiet framförde för några år sedan. Det är inte tal om att de svarta skall bilda en självständig stat eller få omfattande självstyrelse; apartheidprogrammet kommer helt enkelt att innebära att de svarta skall avskiljas, bo så långt bort som möjligt, helst i reservaten. Även denna plan är utopisk i den meningen att den inte rimligen kan realiseras. De reservat som skulle hysa trettio miljoner omfattar mindre än en sjundedel av Sydafrikas jord, och de högst tre miljoner som nu har där lever mestadels i ytterst fattigdom. Meningen är tydligen att de svarta även i framtiden skall arbeta för de vita (i företag och familjer), och det är då orimligt att tänka sig att de svarta i allmänhet skall bo i reservaten; de vita kan inte gärna flytta över sina industrier till reservatens gränser, och de svarta arbetarna kan dock inte ha hela dagarsor till sin arbetsplats. Realiteten blir en skärpning av undertryckningen och segregationen; de svarta skall bo för sig, i svarta sovstäder, för att på dagarna tjäna de vita — en modern motsvarighet till slaviskojorna på betryggande avstånd från de vita herrarnas plåts.

Till
SVENSK-FRANSKA
KONSTGALLERIETS
Arsenalsgatan 9
Stockholm C
Tel. 11 20 05
VÅRAUKTION
emottages konstverk
t. o. m. tisdagen den 15 mars

# Hr Mossbergs fartstatistik

I debatten om fartbegränsning har av denna tidning betonats att det visserligen är angeläget att få ner farten i trafiken, men att det målet inte torde vinnas med generella hastighetsregler av den typ som landshövding Mossberg har föreslagit. En allmängiltig gräns, 80 utanför, 45 i samhällen, är i vissa fall onödigt snävt tilltagen — det finns vägsträckor där högre fart inte kan betraktas som "farlig". Detta erkänner också utredningsmannen. I många andra fall är dessa farter åter alldeles för höga, t. ex. vid dåligt väglag, vid särskilt tät trafik, i mörker osv. Faran med en generell regel blir att folk håller fram säkerhetsmarginalen till dess farten är en känsla av trygghet så länge de inte överskrider den lagligen tillåtna hastigheten. Vidare tillkommer de stora riskerna vid omkörning, då också den omkörande måste "passcnera farten" och därmed förlänger omkörningssträckorna. Nej, dämped fart där farten bör dämpas uppåt man utan tvivel säkrast genom förbättrade signalsystem, totalt stoppförbud vid infart till huvudväg och andra livligare trafikerade ställe samt intensifierad övervakning.

Det stöd för en fartbegränsning av generell typ som landshövding Mossberg anser sig ha fått av olycksfallsstatistiken kan efter remissinstansernas och andra sakkunnigas granskning av materialet ej betraktas som hållbart.

För det första har landshövdingen enligt kritikerna behandlat siffrorna från en del främmande länder, Danmark, Tyskland och USA, alltför "klumpmässigt". Delas materialet upp med hänsyn till bilismens användning på skilda håll och andra relevanta lokala skillnader, blir bilden betydligt mer sammansatt. Det finns ingen möjlighet att bevisa något klart samband mellan fri hastighet och stigande olyckofrekvens. Vissa prov i USA tyder exempelvis på att de på rakstråckorna snabba förarna då omständigheterna tillåter är särskilt försiktiga, att "olycksfågelarna" i stor utsträckning är att finna inom andra kategorier. Huruvida den fria farten genomförande i Tyskland och Danmark ökat antalet olyckor är också ovisst.

För det andra har hr Mossberg uppenbarligen pressat det svenska materialet genom att lägga in en annan betydelse i uttrycket "för hög hastighet" än den med tanke på hans förslag om generella regler enda berättigade, över 80 respektive 45 km. I den förteckning över olyckor som bifogats utredningen talas visserligen i många fall om "för hög fart". Men det intressanta är att det endast är i några få procent av personbilfallen (9 klara, 20 bvisas av sammanlagt 330 fall) som hastigheten har legat över de av hr Mossberg angivna gränserna; i några av dessa fall gäller det bilåkare, rattfyllerister och folk utan körkort, vilka uppenbarligen ej bör medräknas vid en diskussion om fartbegränsningens eventuella fördelar. I det övervägande största antalet av olycksfallsfallena har farten varit väsentligt lägre än 80 respektive 45 km, men ändå kunnat av domstolarna betecknas som för hög med hänsyn till rådande förhållanden. Denna typ av olyckor skulle inte minska genom de av hr Mossberg förevlagna hastigheterna — snarare bli fler, eftersom högsta tillåtna fart av många förare lätt sammanblandas med "lämplig fart".

Det är möjligt att kritiken mot hr Mossbergs statistik på vissa punkter är överdriven; på några punkter är för övrigt vitt skilda tolkningar av materialet möjliga. Men så mycket har kritiken ändå visat att hr Mossberg uppenbarligen har räkat dra alltför långtgående och enstdiga slutsatser av sitt material. En överarbetning framstår efter de invändningar som från skilda håll har framkommit som nödvändig.

## Efter 4½ år
## av absolut tystnad

har den ttallenskfödde atomforskaren Bruno Pontecorvo nu dragits fram i rampljuset av de ryska myndigheterna — på tisdagen innehöll såväl Pravda som Izvestija stora artiklar av Pontecorvo. Att denne i september 1950 tillsammans med sin familj begav sig till Sovjet har hela tiden stått klart; hans flykt från atomlaboratoriet i Harwell via Rom, Köpenhamn, Stockholm och Helsingfors har kunnat följas i detalj. Men hittills har varje livstecken saknats efter försvinnandet över finska gränsen; järnridån har varit hermetiskt tillsluten.

Att Pontecorvo nu över huvud framträder är betydligt intressantare än vad han har att säga; uttalandena går helt i linje med den kommunistiska propagandan. Det är påfallande hur väldsamt Pontecorvo nu angriper Storbritannien; han säger sig ha varit utsatt för "systematisk utpressning av de brittiska pollsmyndigheterna" och förklarar att hans situation år 1950 hade blivit "outhärdlig". I själva verket hade Pontecorvo så sent som i juni 1950, dvs. ett par månader före flykten, med glädje accepterat ett anbud om en professur i experimentell fysik vid universitet i Liverpool från och med nyåret 1951. Att hans rörelsefrihet — trots misstankar för vissa kommunistiska sympatier — var obegränsad framgår av omständigheterna kring hans flykt. Man kan inte tänka sig större kontraster än de engelska myndighetternas slapphantet och Sovjetmyndigheternas hundraprocentiga övervakning.

Hur värdefull Pontecorvo varit från rysk synpunkt är okänt; enligt vissa källor kan han ha tillfört ryssarna ytterst viktiga informationer från atomlaboratorierna i såväl England som Kanada. När han nu släpps fram sker det givetvis för att påverka opinionen i väster i av Moskva önskad riktning. I verkligheten utgör hans långvariga försvinnande och plötsliga framskjutande ett nytt exempel på det hänsynslösa manipulerandet med de människor som givit sig kommunismen i våld; vi har också fått en ny påminnelse om vad som delvis ligger bakom de ryska framstegen på atomvapnens område.

## PRESSGRANNAR

Hr Skåld förklarar nu att regeringen inte är part i avtalsrörelsen. Nej, det får man väl hoppas att den inte är, skriver Sundsvalls Tidning (fp). Det skulle vara ett förfärligt misstag av en regering att uppträda på det sättet. Finansministern svär sig vidare fri från påståendet att regeringen angivit en bestämd procentsats för möjliga löneförhöjningar. Att ange en sådan procentsats skulle vara att ingripa i avtalsrörelsen, meddelar hr Skåld. Också här har han förmodligen rätt, även om nationalbudgetens hypotetiska siffror vill inte helt var befriade från kontakt med verkligheten:

Däremot tar finansministern alldeles miste när han i ett demagogiskt överstramp förklarar få det hela till att man "från borgerligt håll", som han ganska vagt uttrycker saken, "på en gång tar parti för arbetsgivarsidan och insinuerar att regeringen är inmånbrad i samma front". För vår del kan vi lämna högerpressens skriverier åt sitt öde. När det gäller den liberala pressen skall säkerligen hr Skåld leta förgäves efter uppbackning på arbetsgivarsidan. Där har man inbegrt den rimliga ståndpunkten att avtalsförhandlingar är avtalsförhandlingar och hör skötas av parterna på arbetsmarknaden utan inblandning och rådgivningsverksamhet från utomstående.

När det gäller den eventuella insinuationen om att regeringen är inmånbrad på arbetsgivarsidan i den pågående avtalskonflikten får hr Skåld verkligen förlåta, men han förefaller själv bära största skulden såvida några misstförstånd om regeringens hållning har uppstått:

I finansplanen framhåll han t. ex. "ifråga om betingelserna för en allmän höjning av lönenivån bör det klart sägas ifrån att utrymmet är ytterst begränsat". Och han späder på med att i anslutning till nationalbudgeten framhålla att man "redan vid oförändrad lönenivå får räkna med ett mindre underskott i bytesbalansen gentemot utlandet", vilket hr Skåld fullt förklarligt finner ägnat att ingå bekymmer. Och när han talar om begränsningen av konsumtionen heter det att något "borde ge anledning till stor försiktighet på lönefronten". I det radikal vart han presenterade budgetförslaget varnar hr Skåld eftertryckligt såväl löntagare som arbetsgivare att släppa sig lös. Han yttrade där bl. a.: "Skulle företagarna genomdriva och företagarna bevilja löneförhöjningar utöver den mycket begränsade ram som kan finnas måste en ytterligare skärpning av den ekonomiska politiken övervägas. Det blir då frågan om att neutralisera den efterfrågeökning som en löneökning ger upphov till."

När har alltså hr Skåld, det bör än en gång understrykas, på en gång både varnat löntagarna för att begära för mycket och arbetsgivarna att bevilja för stora löneförhöjningar. Det var nog ändå inte så orliktigt när en tidning konstaterade att det inte är arbetsgivarnas direktör utan rikets finansminister som har levererat sitsongens mest häcksksta anförande på arbetsgivarsidan.

Att hr Kugelberg med större glädje än hr Strand läser högt ur hr Skålds uttalanden är inte svårt att förstå.

# KONSTNÄRSAKTION FÖR RAVLUNDAFÄLTET

Planerna på att utvidga Ravlunda pansarskjutfält i Skåne har vickt stark olust på många håll. I dagarna har ett upprop undertecknats av omkring. 250 konstnärer och författare, i vilket inlägges en bestämd protest mot utvidgningen och en hemställan göres att skjutfältet flyttas och omedelbart avsättes som naturpark. Upproget kommer att tillställas försvarsministern. Enligt uppgift skall denne i mars lägga fram en proposition i frågan. Konstnären William Fleetwood framför i nedanstående inlägg några av de synpunkter som varit vägledande för konstnärerna:

Det berörda området ligger i ett synnerligen naturskönt och för svenska förhållanden helt storslaget landskap — redan för 200 år sedan skrev Linné därom — trakten kring Hsving, Brösarp och Knäbäck. I dag utgör det en sista rest av det östskånska bedlandskapet och är av sådan karaktär att starka krav kan resas på att det avsättes som naturpark. Trakten har sedan lång tid utomordentlig betydelse som inspirationskälla för konstnärer och författare och har även kommit att allmera utnyttjas som bad- och rekreationsplats.

Upprörande och orimligt förefaller det att en av vårt lands skönaste trakter skall utsättas för en förlöpande och alltmer tilltagande ödeläggelse. Den förtällga bedvegetationen har rivits upp och trasats sönder av stridsvagnarnas band, gamla bondgärdar har raserats eller skjutits ner, hundradriga träd har sargats och tvinat bort. Förnuftnen kringgärdade med taggtråd bjuder en beklämmande syn. Risken för sandflykt har avsevärt förstorats. Genom utvidgningen blir ingreppen i natur och bygd än mera ödesdigra — bl.a. skulle hela Knäbäcks fiskelåge utplånas. Därjämte kommer en av skogsvårdsstyrelsen förklarad skyddsskog att inlösas och skövlas genom upphuggande av skjutgator. Åtskilliga gamla gårdar måste överges då en skjutstation förlägges på endast 800 m avstånd från Maglehems tätbebyggda område.

Är verkligen så allvarliga ingrepp i det ännu naturskön och gammalbygda liv försvarliga när man betänker att vårt land tillhör de glesast befolkade i hela Europa? Militärmyndigheterna har icke tillfredsställande bevisat nödvändigheten av att förlägga ett pansarskjutfält till en gammal kulturbygd. Med tanke på att sakkunniga inte är helt övertygade om ändamålsenligheten i det nuvarande skjutfältet tor sig en utvidgning synnerligen oförsvarlig. Säkert kunde med god vilja ett sådant pansarskjutfält bättre lämpat och vid beläget område uppletas i annan trakt. För övrigt torde försvaret icke i längden tjäna på att mot erbarfolkningens och en bred opinions vilja tillvinna sig ett område.

Det är sannolikt att stridsvagnarna i en nära framtid kommer att utrustas med effektivare pjäser än dagens. Detta innebär att större skjutsträckor erfordras. Centurionstridsvagnarnas långpjäsiga skjutsträckor i omkring 2.000 m. Genom den tillfälliga utvidgningen skulle icke större skjutavstånd kunna utnyttjas än just 2.000 m. Det förefaller kortsynt att förstora det nuvarande fältet, som uppenbarligen saknar utvecklingsmöjligheter. Anmärkningsvärt är också att av det nuvarande skjutfältet endast omkring 50 procent utnyttjas som övningsområde. Vare för begäres ytterligare mark, innan det redan disponerade området till fullo utnyttjats?

Försvarsministern synes ha konstaterat att undersökningarna om andra förlägningsplatser är praktiskt taget avslutade. Man är inte alldeles övertygad om att den energi som nedlagts på att finna andra platser varit så stor. Framför allt måste fastslås att det ges inga synbarligen bevis för att man från militärt håll visat någon egentlig vilja att lösa denna fråga på ett för alla parter tillfredsställande sätt. I stället har man svårt att undgå ett intryck av att militärmyndigheterna bundit sig alltför hårt för en utvidgning av Ravlundafältet och av prestigeskäl inte nu kan acceptera någon annan lösning.

William Fleetwood

## Riksdagssammanträden

Onsdagen den 2 Mars 1955
Första Kammaren kl. 14.00.
Andra Kammaren kl. 14.00.
Konst. utsk. kl. 11.00.
Statsutsk. 2:a avd. kl. 10.00.
Statsutsk. 3:e avd. kl. 11.00.
Bevillu. utsk. 1:a avd. kl. 11.00.
3:e lagutsk. kl. 10.30.

DAGENS NYHETER
TEGELBACKEN, STOCKHOLM 1
Telefon 22 40 00
för riksanstal: 22 40 20
Telegramadress: Dagenphetter
Postgiro: 1454 (för annonser)
nummer 1 1617 (för prenumeration)
Chefredaktör: Herbert Tingsten
(Träffas säkrast kl. 12.30—14.30)
Politisk huvudredaktör:
Leif Ståhberg
Redaktionschef och ansvarig utgivare: Sten Hedman
Dagens Nyheters Aktiebolag:
Verkst. direktör: Helge Hedlbora
PRENUMERATIONSPRISER
A — Stockholmsupplagan
Stor-Stbkms Övriga tidningsområde landet
Månad ..... kr. 6:50 6:—
Kvartal .... kr. 19:— 17:50
Halvår ..... kr. 37:50 34:50
Helår ..... kr. 75:— 69:—
ANNONSPRISLISTA
daterad 1/1 1955 tillhandahålles på begäran.
Från starten nr 30370
Dagens Nyheters tryckeri, Stockholm 1955

TEXTILAVFALL
till och utlavfall av alla slag, tomsäcker, gethär, näthär, pappersavfall, plastavfall, tomfat, motaller och järnskrot köpes.
ALLTID HÖGSTA GÄLLANDE PRISER.
S. ARONSSON, HALMSTAD
Etabl. 1878. Tel. växel 181 40.

Planera för eget tak

Drömmer Ni om ett eget tak över huvudet? Om en stuga I skärgården eller högt uppe i fjällen? För att bygga eget, ja, för nästan allting behöver man pengar. Om Ni planerar Er ekonomi och regelbundet lägger undan en slant för ett bestämt ändamål, då kan Ni verkligen uppnå Era syfte.

Börja bygg redan idag... på sparbok hos Skandinaviska Banken! Snart är grunden klar, och så småningom kan Ni börja skönja konturerna av Ert eget hus.

SKANDINAVISKA BANKEN
SPARRÄNTA 3 %
på kapitalsamlingsräkning

fortfarande
Det lönar sig att köpa ny bil
– om Ni väljer PV 444
ERNST NILSON AB
— försäljning och service under ansvar
VOLVO
Hälsingegatan 33. Tel. 34 06 00
Sveavägen 53, Tel. 34 96 40
Drottningholmsvägen 187, Alvik. Tel. 26 25 55

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.